

Výzva k účasti na mezinárodní konferenci

DĚTSTVÍ V DOBĚ NESVOBODY

Termín: 15. 6. – 16. 6. 2026

Místo konání: NPMK, Valdštejská 20, Praha 1

Pořadatelé: Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského; Historický ústav AV ČR – Centrum pro dějiny vzdělanosti

Délka příspěvku: 25 minut

Jednací jazyky: angličtina, čeština

Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského připomnělo 80. výročí konce druhé světové války výstavou ***Dětství pod hákovým křížem***, otevřenou na podzim 2025. Expozice představuje jednak každodenní život dětí ve válečných letech, jednak osudy těch, které byly postiženy perzekucí nacistického okupačního režimu. Současně upozorňuje na osobnosti a organizace, které se během války i po jejím skončení zasazovaly o záchranu dětí a jejich návrat do běžného života.

Na tuto výstavu tematicky navazuje mezinárodní konference ***Dětství v době nesvobody***, kterou NPMK pořádá ve spolupráci s Historickým ústavem AV ČR a Centrem pro dějiny vzdělanosti HÚ AV ČR. Přestože téma konference ideově navazuje na výše zmiňovanou výstavu, příspěvky mají překročit rámec druhé světové války. Cílem organizátorů je poskytnout prostor pro odbornou reflexi zkušeností dětí žijících v podmínkách útlaku, politického násilí či ideologické manipulace v různých historických obdobích a geografických kontextech. Příspěvky se mohou věnovat nejen nacistické okupaci, ale také dějinám dětství pod komunistickými režimy, během autoritářských experimentů 20. století či v jiných formách nesvobodných společenských systémů. Tomu jsou přizpůsobeny i návrhy tematických okruhů, které jsou rozděleny jednak na část spojenou s druhou světovou válkou, jednak na širší problematiku dětství v době nesvobody.

Tematické okruhy spojené s druhou světovou válkou

- každodennost dětí v době druhé světové války
- dopady nacistických rasových zákonů na židovské děti a další perzekvované skupiny
- okupační zásahy do vzdělávání (zavření českých vysokých škol, omezení činnosti středních a měšťanských škol, řízené snížení vzdělanostní úrovně)
- pomoc dětem v čase války a poválečných letech (např. činnost Přemysla Pittra, Janusze Korczaka a dalších)
- dětská práce, mobilizace mládeže a ideologická výchova v totalitních režimech 30.–40. let

Obecnější tematické okruhy k dětství v době nesvobody

- dopady totalitních a autoritářských režimů na dětství (politická perzekuce, vykořenění, deportace, násilné přesuny obyvatelstva)
- strategie ovládnutí školství a dětství nesvobodnými režimy (komunistická indoktrinace, disciplinace mládeže, povinné organizace typu Hitlerjugend, Pionýr aj.)
- dětství v prostředí politického násilí a represí (internace, věznění rodinných příslušníků, kolektivizace, donucovací výchovná zařízení)
- propaganda, ideologická výchova a konstrukce „ideálního dítěte“ v totalitních státech
- role rodiny, komunit a institucí v ochraně dětí v časech útlaku; formy odporu, solidarity a „tichého vzdoru“
- psychosociální dopady života v podmínkách nesvobody a trauma přenášené mezi generacemi
- každodenní praxe rodinného života – radosti, strategie, adaptace

- rekonstrukce dětských zkušeností v paměťových studiích, orální historii, muzejnictví a literatuře
- postkonfliktní péče o děti, reintegrace do společnosti a poválečná sociální práce
- komparativní pohledy na dětství pod různými totalitními režimy 20. století (nacismus, komunismus, fašismus, vojenské diktatury)
- komparativní perspektivy na rodičovství, dětství a vzdělávání v kontextech různých komunistických / státněsocialistických zemích; transnacionální cirkulace znalostí a expertíz mezi Východem a Západem
- reprezentace dětství v době nesvobody v umění, muzeích, vzdělávacích programech a mediální kultuře
- inovace v péči o děti a proměny odborného diskurzu o rodičovství a dětství

Přihlášky s návrhy příspěvků a jejich stručnou anotací (400 slov) v jazyce příspěvku zasílejte na adresu historik@npmk.cz do 10. 5. 2026.

Vyrozumění o přijetí příspěvku obdržíte do 15. 5. 2026.

NÁRODNÍ PEDAGOGICKÉ
MUZEUM A KNIHOVNA
J. A. KOMENSKÉHO

HISTORICKÝ ÚSTAV

Akademie věd České republiky

INSTITUTE OF HISTORY

Czech Academy of Sciences

CDV
CENTRUM
PRO DĚJINY
VZDĚLANOSTI